

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име
Датум и место рођења

Димитријевић (Глигорије) Драгана
28. 1. 1968. године, Владичин Хан

Педагошки факултет у Врању
Универзитета у Нишу

Број 1344

27. 10. 2015 год.
ВРАЊЕ

Основне студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена

Универзитет у Нишу
Учитељски факултет у Врању
Студијски програм за образовање учитеља
Професор разредне наставе
1994.
1997.
8,09

Магистер студије, магистарске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена
Научна област
Наслов завршног рада

Универзитет у Нишу
Учитељски факултет у Врању
Магистарске студије из дидактичко-методичких наука
Магистар дидактичко-методичких наука
1998.
2003.
9,00
Дидактичко-методичке науке
Примена програмиране наставе у изучавању садржаја у настави познавања друштва

Докторске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Година уписа
Остварен број ЕСПБ бодова
Просечна оцена

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
дисертације
Име и презиме ментора,
звање
Број и датум добијања
сагласности за тему
докторске дисертације

Апликативност методе сценске комуникације у настави српског језика и књижевности
Проф. др Стана Смиљковић, редовни професор
НСВ број 8/18-01-002/13-015 од 13. 2. 2013. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна
Број поглавља
Број слика (шема, графикона)
Број табела
Број прилога

222
7
28
32
13

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Димитријевић, Д. (2005). Место и улога програмиране наставе у реформисаној основној школи, <i>Савремени токови у образовању наставника</i>, Врање, стр. 487-507.</p> <p><i>Једна од основних одлика у развоју школе је у самом проширивању задатака, а према тим проширењима проширује се и садржај живота и рада ученика, то јест, укупна количина знања. То изискује спремне људе да користе нова оруђа, ефикасније примењују разноврсна знања, активно учествују у непосредном раду. Примарно питање школе је: Како ученици стичу знања? – јер се оно често поистовећује са образовање, тј. степен образовања ученика утврђује се по квалитету и квантитету знања.</i></p> <p><i>Код нас се најчешће јавља проблем на који начин ученици стичу знања. У жељи да се укаже на који начин ученици стичу знања изграђени су бројни наставни системи. Један од њих је програмирана настава. Сматрало се да ће се појавом програмиране наставе елиминисати сви недостаци архаичних система наставе. Предност јој се огледала у коришћењу малих корака, кратких секвенци-порција знања који би водили до коначног циља; непосредни, директни рад свих ученика на истом материјалу; загарантован успех у високом проценту; учестала повратна информација; непосредан увид у постигнуто, а тиме и већа мотивисаност ученика за рад. Можда поред оволиких предности не би требало говорити о слабостима система, али ваља напоменути неке. Лако је уочљиво строго вођење ученика које се потом огледа у недовољном стваралачком раду ученика, као и недостатак комуникације између самих актера наставе, наставника и ученика. Из тих разлога треба прихватити све предности и одбацити недостатке овог наставног система.</i></p>	M45
2	<p>Димитријевић, Д. (2013). Примена методе сценске комуникације у поеми <i>Замислите Душана Радовића</i>, <i>Методичка пракса</i> 4/2013, Београд, стр. 637-646.</p> <p><i>У раду је приказан нови приступ поеми методом сценске комуникације. Приликом обраде поеме треба водити рачуна да се код ученика максимално ангажује машта, стваралаштво, игра што ће условити бржи развој когнитивног мишљења уколико се већи број садржаја обрађује на овакав начин.</i></p> <p><i>Веома битно схватање дела је начин на који се она представљају ученицима. Као устаљен облик представљања и интерпретације дела јесте текст метода. Ради лакшег савладавања поеме ученицима треба комбиновати, приказивати нове приступе садржајима. На тај начин ће ученици лакше савладати предвиђене циљеве. Садржаји обрађени на такав начин ученицима ће на часу представљати задовољство.</i></p> <p><i>Метод сценске комуникације примењује све методе почев од вербално-текстуалне, илустративно-демонстративне, лабораторијско-експерименталне па до оних најсавременијих метода кибернетике и проблемске наставе. Како у образовању нису битни само садржаји којим треба овладати него и начин како овладати метод сценске комуникације инсистира на сталном ангажовању сваког ученика, активном учешћу у процесу опонашања животне праксе или неке проблемске ситуације. Веома је битно да ученици дају свој максимум у непосредном миметичком приказивачком и показивачком а минимално у казивачком и описивачком. Метод сценске комуникације ангажује већину чула, и на тај начин ученик брже памти, лакше усваја обезбеђујући чин личног доживљаја. Зато је потребно гравиво тумачити на различите начине како би нове појмове приближили ученицима да би они могли да доживе као лично искуство а да то искуство изразе у равни мишљења коме су дорасли.</i></p>	M53
3	<p>Димитријевић, Д. (2015). Оцењивање из српског језика и образовни стандарди, <i>Методичка пракса</i> 3/2015.</p> <p><i>У раду је приказан начин оцењивања ученика из Српског језика на основу Општих стандарда постигнућа – образовних стандарда за крај првог циклуса обавезног образовања. Посебна нажња посвећена је оцењивању ученика са посебним потребама који раде по прилагођеном или измењеном плану из Српског језика.</i></p> <p><i>Саставни део процеса наставе и учења је оцењивање којим се обезбеђује стално праћење остварених прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа. Процес оцењивања је континуирана активност и њоме се исказује однос ученика према учењу и знању, подстиче се мотивација за учење али се у овом процесу и ученик оспособљава за објективну процену сопствених постигнућа као и постигнућа других па се самим тим код ученика развија и систем вредности.</i></p> <p><i>Приликом оцењивања морају се поштовати и општи принципи система образовања и васпитања који су утврђени законом. Принципи оцењивања су: објективност у оцењивању према утврђеним критеријумима; релевантност у оцењивању; коришћење разних техника и метода оцењивања; правичност; редовност и благовременост у оцењивању.</i></p> <p><i>Напредовање у развоју ученика пратимо процесом оцењивања, али оцена служи и учитељу као показатељ квалитета и ефикасност у раду и не само учитеља, наставника него и целе школе у остваривању прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа.</i></p>	M53

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета. ДА   НЕ

Докторска теза мр Драгане Димитријевић под називом *Апликативност методе сценске комуникације у настави српског језика и књижевности* представља солидну методичку студију која је проистекла из обимног истраживања теоријског и методолошког аспекта проблема с намером да се увек актуелно и неопходно питање присуства сцене и сценске игре сагледа и кроз практичну примену. Кандидат је поштовао критеријуме које налаже истраживање бирајући литературу домаћих и иностраних аутора, а одабраним примерима указао на креативну енергију коју пружа сцена. Настава књижевности, у корелацији са осталим уметничким дисциплинама, кроз сцену, и друге облике рада, овом докторском тезом добила је још један сегмент у свом развоју који ће служити наставној пракси и ученицима који ће је примењивати у свом извођењу.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Структуру рада чине следећи делови: *Резиме* на српском и енглеском језику, *Увод*, *Теоријски приступ проблему*, са тринаест потцелина, *Методички приступ проблему* са девет потцелина, *Методологија истраживања*, *Резултати и интерпретација резултата*, *Закључак*, *Предлози за унапређење наставе*, *Прилози*, *Регистар аутора*, *Литература*.

У целини *Увод* кандидат образлаже значај бављења овом темом износећи сазнања о овој, међу другим темама, важној области у циљу примене у школи на одговарајући начин с намером јачања деље индивидуалности, богаћења речника и укупног духовног развоја младих реципијената. Постоји много фактора који утичу на учење и развој способности ученика – истиче кандидат, зато је неопходна добра мотивација уз избор адекватних садржаја за примену ове методе. Тиме ће, знање и вештине које реципијент стекне, развијати његове потенцијале, како да знање перманентно богати, тако и да га примењује у животу. О тим специфичностима уз доста података и апликација сведоче наведене целине које чине структуру рада.

Прво поглавље под називом *Теоријски приступ проблему* са више аспеката сагледава апликативност методе, сценске комуникације у настави ученика млађих разреда основне школе. Кандидат полази од циљева и задатака савремене школе и образовања које треба да обележи 21. век, како би дошао до наставних метода које се користе у раду приликом организације сценских активности и сценске комуникације. Иако овај метод није нов, указује се на његов развој и обогаћивање садржајима интересантним деци. У оквиру овог поглавља у потцелини 4.5. кандидат указује на ставове психолога, дидактичара и стручњака из осталих области друштвених наука, као и области уметности, који се залажу за примену иновативних модела у настави, дајући примат овом моделу који може ангажовати сваког ученика у процесу наставе.

Коришћењем модела сценске комуникације који симулира или реално изводи животне ситуације или неке проблемске која је текстом одређена, пружа се прилика да ученици покажу шта могу и умеју, али и прилика наставнику да препозна клице даровитости на том раном узрасту.

Потцелине од броја 4.6 до 4.13. детаљно образлажу карактеристике ове методе, уз посебно наглашавање да игра, технике и модели игре у оквиру сценске комуникације доприносе разноврсности наставе уз незаобилазну корелацију са осталим уметностима и наставним садржајима. При истицању предности и специфичности ове методе, кандидат има своје ставове које поткрепљује сазнањима из нових и старих научних извора и наставне праксе која представља показатељ рецепције ове методе и задовољство након обављеног задатка.

Савремени медији, информациона и комуникативна технологија, дигитална наставна средства умногоме доприносе да ова и друге методе утичу на развој савременог детета у активностима савремене наставе.

Тема под називом *Апликативност методе сценске комуникације* под бр. 4.13. упућује на њену методичку примену, као и на залагање стручњака ове области да корелацијом са осталим садржајима дефинисаним наставним планом и програмом остваре задате циљеве. Кандидат даје примере о томе како да се у оквиру наставних подручја примени ова метода, и истовремено констатује које би се особине, спремности и способности развиле код деце млађег школског узраста. Уз доста података о техникама извођења сценске игре, акценат је на наставним садржајима који пружају могућности њеног извођења.

Пето поглавље у раду насловљено је *Методички приступ проблему*. Ово поглавље је најдуже с правом јер даје могућности апликације сценске комуникације на изабраним примерима. Узети су примери из све три наставне области: књижевност, култура усменог и писменог изражавања и граматика и правопис. Организација часова рађена је у комбинацији са другим методама, с тим што је сценска комуникација доминантна. Кандидат у потпуности влада свим сегментима рада на часу, показује креативност, подстиче децу на стваралаштво, звуковно, визуелно, говорно, кроз покрете на сцени, до мимике, гестикулације, јача такмичарски дух ученика и толеранцију за постизање успеха. Приказано је девет наставних јединица које прате објашњења, дигресије, закључке о резултатима постигнутим применом ове методе. Препоруке које произилазе из приступа овој комплексној теми указују на то да и основношколска настава треба да ухвати корак са временом како би се превазишло суво ређање чињеница, вербализам без сценске игре, трансформација младог бића кроз игру речи, мисли, духа.

Шесто поглавље у раду чини *Методологија истраживања*. Кандидат је, поштујући критеријуме које налаже методологија педагошког истраживања, поставио и дефинисао предмет, циљ и задатке, хипотезе, варијабле, методе, технике и инструменте као и узорак истраживања. Указано је доста детаљно на организацију и ток истраживања, теоријски образложени сегменти поткрепљени примењеним практичним приступом у настави. Графичким приказом и анализом постављених активности, дискусијом о рецепцији презентованог градива из области сценске уметности, кандидат истиче предности овог метода: развијање мишљења, интересовања, размењивање идеја, богаћење покрета, став о визуелизацији и др. Најбитније је да ученик схвати своје место у наставном процесу. У својој методолошкој делу истраживања кандидат је одговорно и објективно размишљао при евалуацији наставних активности, истичући да је место наставника као организатора настаје од велике важности.

Седмо поглавље односи се на постигнуте резултате и њихову интерпретацију. Начињена је квантитативна и квалитативна анализа резултата до којих се дошло у истраживању. Кандидат је дао табеларно и текстуално образложење са циљем да утврди ефекте примене методе сценске комуникације у настави српског језика и књижевности у млађим разредима основне школе. Постављени задаци истраживања остварени су организацијом

наставног процеса на примерима што се потврђује тестом знања. Примена методе сценске комуникације, истиче кандидат, доприноси бољем и квалитетнијем стицању знања. Својим ангажовањем ученици испољавају креативност, развијају говор јер настава почива на игри због чега је заинтересованост ученика већа, радна атмосфера опуштена, топла.

Анализа постигнутих резултата након истраживања допустила је кандидату да предложи још неке могућности унапређивања наставног рада комбиновањем метода и поступака чиме се постиже виши иновацијски ниво савлађивања градива у предмету српски језик и књижевност. Наводимо неке: корелација са садржајима других предмета, квизови знања, пре свега такмичарски квиз, драматуршки или фабуларни клише, осмишљене дечје игре са различитим реквизитима. У школама је најчешћи вид методе сценске комуникације техника адаптације и драматизације. Техника импровизације басне, бајке и кратке приче подстиче дечју машту и мисао и др. Из листе препорука којима се може унапредити наставни рад јасно се уочава спремност и увереност кандидата за иновирањем наставног рада кроз разноврсне сегменте комбинацијом метода рада, а кроз задавање индивидуалних задатака и препознавање интересовања деце.

Закључна разматрања и педагошке импликације као завршна текстовна целина у докторској тези резимира резултате теоријског и експерименталног приступа проблему истраживања. Кандидат истиче да су све изнете теоријске поставке о примени методе сценске комуникације стављене у функцију конкретизовања методичких садржаја, односно, реализацијом наставних јединица сценским приказом. Формирањем експерименталне и контролне групе, рад са њима и реализација финалних тестова указује се на предности рада применом метода сценске комуникације у комбинацији са другим техникама и методама. Смернице за иновирање наставног рада биће од користи учитељима, ученицима, родитељима и ширем окружењу.

У раду је коришћена педагошко-психолошка, методичка и књижевно језичка литература домаћих и иностраних аутора. Индекс имена даје потпунију слику овој докторској тези информацијама које су неопходне за ефикасан приступ овом и проблемима везаним за ову тему.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Циљ истраживања у овој докторској дисертацији је: утврдити ефекте примене методе сценске комуникације у настави српског језика и књижевности у млађим разредима основне школе. Кроз адекватну примену ове методе на одабраним примерима, кандидат је остварио постављене циљеве и задатке што, као исход, показују резултати са теста и што је најважније, сценски догађај у коме су ученици актери радње, помоћници у припреми сценске игре, учесници у комуникацији са гледаоцима и слушаоцима. Остварен је завидан ниво у реализацији постављених циљева.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Докторска дисертација Драгане Димитријевић под називом *Апликативност методе сценске комуникације у настави српског језика и књижевности*, теоријски, методички и методолошки даје значајан допринос методичкој науци, квалитетнијем приступу садржајима предмета Српски језик и књижевност. У свом докторском раду кандидат указује на специфичности савремене наставе која у своме развоју тежи сталном иновирању избором метода, средстава и поступака рада. Од значаја су препоруке упућене учитељима за сталним усавршавањем и самообразовањем, за стваралачким истраживањем могућности апликације методе сценске комуникације у настави. Своје ставове кандидат износи критички, што доприноси квалитету тезе којом се све више актуелизују разноврсни видови комуникације у настави, међу њима сценска.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Кандидат је у теоријском, методичком и методолошком поступку израде докторске тезе показао спремност да самостално истакне и дефинише проблем извођења метода сценске комуникације у настави. У току истраживања коришћена су научна достигнућа из области педагошких, лингвистичких и књижевних наука као и извори из опште методологије научног истраживања. Тиме је показано да савремена школа све више поштовања значајних духовних вредности садржаних у језику придаје реципијенту. У методичким поступцима који су у функцији апликације метода сценске комуникације, кандидат је указао на могућности и путеве откривања проблема показујући да одабрани, а у тези обрађени садржаји, могу допринети препознавању стваралачких способности ученика.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу анализе докторске тезе под називом *Апликативност методе сценске комуникације у настави српског језика и књижевности*, напора кандидата да открије, примени, образложи и предложи могуће путеве обраде књижевно-језичких (драмских) садржаја у млађим разредима основне школе на

часовима и сцени, разноврсности наставне и сценске интерпретације, личног стваралаштва и стваралаштва ученика што се тиче корелације са осталим облицима вештина, као и квалитета експерименталног тока истраживања, дискусије о добијеним резултатима и предлога за иновирање наставног рада, са задовољством предлажемо Наставно-научном већу Педагошког факултета у Врању Универзитета у Нишу да прихвати Извештај о урађеној докторској тези кандидата мр Драгане Димитријевић и упути Научно-стручном већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Нишу на усвајање.

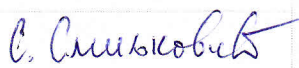

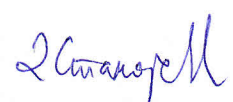

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовану Комисије

8/18-01-007/15-031

Датум именовану Комисије

06. 10. 2015. године

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Проф. др Стана Смиљковић, редовни професор	председник	
	Методика наст. срп. јез. и књиж. (Научна област)	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	
2.	Проф. др Марина Јањић, ванредни професор	члан	
	Српски језик (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
3.	Проф. др Сунчица Денић Михаиловић, редовни професор	члан	
	Књижевност (Научна област)	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	
4.	Проф. др Драгана Станојевић, ванредни професор	члан	
	Педагогија – Дидактика (Научна област)	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	
5.	Доц. др Буба Стојановић, доцент	члан	
	Методика наст. срп. јез. и књиж. (Научна област)	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	

Датум и место:

Врање, 19. 10. 2015.